

ROZSUDEK SOUDU (druhého senátu)

12. prosince 2007*

Ve věci T-112/05,

Akzo Nobel NV, se sídlem v Arnhemu (Nizozemsko),

Akzo Nobel Nederland BV, se sídlem v Arnhemu,

Akzo Nobel Chemicals International BV, se sídlem v Amersfoort (Nizozemsko),

Akzo Nobel Chemicals BV, se sídlem v Amersfoortu,

Akzo Nobel Functional Chemicals BV, se sídlem v Amersfoortu, původně zastoupené C. Swaakem a J. de Gouem, poté C. Swaakem, M. van der Woudem a M. Mollicou, advokáty,

žalobkyně,

* Jednací jazyk: angličtina.

proti

Komisi Evropských společenství, zastoupené A. Whelanem a F. Amatem, jako zmocněnci,

žalované,

jejímž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise 2005/566/ES ze dne 9. prosince 2004 o řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-2/37.553 – cholinchlorid) (shrnutí Úř. věst. 2005, L 190, s. 22),

SOD PRVNÍHO STUPNĚ
EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ (druhý senát),

ve složení A. W. H. Meij, zastupující předseda, N. J. Forwood a S. Papasavvas, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: C. Kantza, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13 února 2007,

vydává tento

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu a napadené rozhodnutí

- 1 Rozhodnutím 2005/566/ES ze dne 9. prosince 2004 o řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/E-2/37.553 – cholinchlorid) (shrnutí Úř. věst. L 190, s. 22, dále jen „rozhodnutí“) Komise konstatovala, že několik podniků porušilo čl. 81 odst. 1 ES a článek 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) tím, že se účastnily souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě sestávajících ze stanovování cen, rozdělování trhů a úkonů ve vzájemné shodě vůči soutěžitelům v odvětví cholinchloridu v EHP (článek 1 rozhodnutí).

- 2 Ohledně dotčeného výrobku Komise upřesňuje, že cholinchlorid patří do skupiny ve vodě rozpustných vitaminů B komplex (vitamin B 4). Používá se zejména v průmyslu výživy zvířat (drůbeže a prasat) jako potravinový doplněk. Na trh je uváděn buď jako 70 % vodní roztok, nebo v prášku, který obsahuje 50 až 60 % nosné látky, buď dehydratovaných obilovin, nebo oxidu křemičitého. Ta část cholinchloridu, která není použita jako potravinový doplněk pro zvířata, je rafinována za účelem získání výrobku s vyšším stupněm čistoty (farmaceutické kvality). Kromě výrobců trh cholinchloridu zahrnuje jednak zpracovatele, jež od výrobců odebírají výrobek v tekuté formě a přeměňují jej na cholinchlorid s nosnou látkou, buď na účet výrobce, nebo na vlastní účet, a jednak distributory.

- 3 Z bodu 3 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise zahájila šetření v odvětví cholinchloridu na světové úrovni poté, co v dubnu 1999 obdržela žádost o uplatnění shovívavosti od amerického výrobce Bioproducts. Šetření se týkalo období od roku 1992 do konce roku 1998. V bodě 45 odůvodnění rozhodnutí Komise uvádí, že kanadský výrobce Chinook ji ve věci dotčené kartelové dohody kontaktoval již 25. listopadu a 3. a 16. prosince 1998, ale že v té době nezahájila šetření.
- 4 Pokud jde o EHP, podle bodu 64 odůvodnění rozhodnutí byla dotčená kartelová dohoda zavedena na dvou různých úrovních, které však byly úzce spojeny: na světové úrovni a na evropské úrovni. Na světové úrovni se protisoutěžní činnosti (přímo, či nepřímo) od června roku 1992 do dubna roku 1994 účastnili výrobci Bioproducts (Spojené státy), Chinook (Kanada), Chinook Group Limited (Kanada), DuCoa (Spojené státy), BASF AG (Německo), UCB SA (Belgie) a žalobkyně, pět společností skupiny Akzo Nobel (Nizozemsko). Cílem uvedených činností bylo v podstatě světové zvýšení cen, zejména v EHP, a kontrola zpracovatelů, zejména v EHP, za účelem zajištění, aby poslezně uvedení neohrozili dohodnutá zvýšení cen, jakož i rozdělení světových trhů prostřednictvím odchodu severoamerických výrobců z evropského trhu výměnou za odchod evropských výrobců ze severoamerického trhu. Komise identifikovala devět setkání kartelové dohody na světové úrovni, od června roku 1992 (v Mexico City, Mexiko) do dubna roku 1994 (v Johor Bahru, Malajsie). Nejdůležitějším setkáním bylo setkání konané v Ludwigshafenu (Německo) v listopadu roku 1992.
- 5 Setkání, kterým byla vytvořena kartelová dohoda na evropské úrovni, jež trvala od března roku 1994 do října roku 1998, se účastnili pouze evropští výrobci (BASF, UCB a žalobkyně). Komise identifikovala patnáct souvisejících setkání od března roku 1994 (v Schoten, Belgie) do října roku 1998 (v Bruselu, Belgie, či v Cáchách,

Německo). Podle bodu 65 odůvodnění rozhodnutí sloužila uvedená setkání k pokračování v dohodě uzavřené na světové úrovni. Měla za cíl pravidelné zvyšování cen v celém EHP spolu s rozdělením trhů a přidělením jednotlivých zákazníků, jakož i kontrolou zpracovatelů v Evropě za účelem zajištění zvýšené úrovně cen.

- 6 Podle posouzení provedeného Komisí byla všechna světová a evropská opatření, pokud jde o EHP, součástí globálního projektu, jež určoval hlavní směry jednání účastníků kartelové dohody a omezoval jejich individuální obchodní chování s cílem dosáhnout jediného protisoutěžního hospodářského cíle, tedy narušení běžných podmínek hospodářské soutěže v EHP. Podle Komise je tedy třeba považovat opatření sjednaná na světové a evropské úrovni za jednotné komplexní a trvajících protiprávní jednání týkající se EHP, kterého se severoameričtí výrobci účastnili v určité části dotčeného období a evropští výrobci po celou dobu dotčeného období.

- 7 Ohledně označení osob, kterým je rozhodnutí určeno, Komise v bodě 166 odůvodnění uvedeného rozhodnutí upřesnila, že žalobkyně, BASF, Bioproducts, Chinook, DuCoa a UCB musejí nést odpovědnost za protiprávní jednání. Naopak rozhodnutí není určeno Ertisa, španělské společnosti držící 50 % španělského trhu, neboť Komise měla v bodě 178 odůvodnění za to, že důkazy byly celkově nedostačující pro založení její odpovědnosti za vytýkané skutečnosti.

- 8 V článku 3 rozhodnutí Komise uložila podnikům, kterým bylo rozhodnutí určeno, okamžitě ukončit protiprávní jednání uvedené v článku 1 v rozsahu, v jakém tak dosud neučinily, a napříště se zdržet zjištěných protiprávních úkonů či protiprávního chování, jakož i jakýchkoli opatření se stejným či rovnocenným cílem či účinkem.

- 9 Ohledně uložení pokut měla Komise za to, že severoameričtí výrobci (Bioproducts, Chinook a DuCoa) ukončili svoji účast na protiprávním jednání nejpozději dne 20. dubna 1994, kdy opustili setkání v Johor Bahru (viz bod 4 výše). Podle bodu 165 odůvodnění rozhodnutí Komise neměla k dispozici důkazy o existenci dalších setkání či kontaktů, kterých by se severoameričtí výrobci účastnili, a jejichž prostřednictvím by stanovovali ceny pro EHP či potvrdili svůj původní závazek nevyvážet do Evropy. Vzhledem k tomu, že první úkon Komise ve vztahu k tomuto protiprávnímu jednání je datován 26. května 1999, tedy více než pět let po ukončení účasti severoamerických výrobců, Komise v souladu s článkem 1 nařízení Rady (EHS) č. 2988/74 ze dne 26. listopadu 1974 o promlčení v záležitostech stíhání a výkonu práva v oblasti dopravy a hospodářské soutěže v Evropském hospodářském společenství (Úř. věst. L 319, s. 1; Zvl. vyd. 07/01, s. 61) a s článkem 25 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) uvedeným výrobcům neuložila žádnou pokutu.
- 10 Naopak, vzhledem k tomu, že účast evropských výrobců trvala až do 30. září 1998, Komise jim uložila pokuty v celkové výši 66,34 milionů eur.
- 11 Konkrétněji, pokud jde o skupinu Akzo Nobel, Komise rozhodnutí společně a nerozdílně určila Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals International BV a Akzo Nobel Nederland BV. Tři posledně uvedené, nebo jejich právní předchůdci, se přímo účastnily protiprávního jednání. Akzo Nobel Functional Chemicals byla vytvořena jako dceřiná společnost Akzo Nobel Chemicals v červnu roku 1999, když se posledně uvedená stala holdingovou společností. Komise tudíž dospěla k závěru, že Akzo Nobel Functional Chemicals je právním nástupcem ve většině činností v odvětví cholinchloridu dříve prováděných její mateřskou společností a na základě toho má rozhodnutí být určeno rovněž jí.

- 12 Pokud jde o Akzo Nobel, tvořila hospodářskou jednotku s dalšími právníckými osobami skupiny Akzo Nobel, kterým bylo rozhodnutí určeno. Jde o hospodářskou jednotku, která převzala odpovědnost za výrobu cholinchloridu v EHP a účastnila se kartelové dohody. Jinak by tomu mohlo být, pouze pokud by provozní dceřiné společnosti Akzo Nobel mohly v průběhu dotčeného období uplatňovat nezávislou obchodní politiku, a pokud by tak skutečně činily. Akzo Nobel, která zdaleka není společností s jednoduchou investiční strukturou, je přitom obecným ústředím pro skupinu Akzo Nobel koordinujícím hlavní činnosti týkající se všeobecné strategie skupiny, financí, právních věcí a lidských zdrojů. Díky své úloze Akzo Nobel skutečně vykonávala rozhodující vliv na obchodní politiku svých dceřiných společností, jež všechny přímo či nepřímo stoprocentně vlastnila. Komise tedy konstatovala nedostatek obchodní samostatnosti dceřiných společností Akzo Nobel, což ji vedlo k tomu, že jí určila rozhodnutí bez ohledu na skutečnost, že se osobně kartelové dohody neúčastnila (bod 172 odůvodnění rozhodnutí).
- 13 Nedostatek obchodní samostatnosti provozních společností či obchodních jednotek skupiny Akzo Nobel byl prokázán rovněž na základě dokumentů nazvaných „Programy řízení“, jež předložila Akzo Nobel v průběhu správního řízení. Z uvedených dokumentů vyplývá, že cíle skupiny, jakož i pokyny týkající se strategií obchodních jednotek, byly stanoveny správní radou Akzo Nobel. Uvedené strategie mohly být schváleny, pouze pokud byly v souladu se strategickým plánem skupiny. Mimoto složení portfolia v rámci strategického plánu bylo rovněž určeno správní radou Akzo Nobel, zatímco provozní plány jednotlivých obchodních jednotek musely být v souladu s pokyny a cíli skupiny, jak byly definovány uvedenou správní radou. Konečně investice ve výši přes 2,5 milionů eur musely být v závislosti na svém finančním dopadu schváleny ze strany „Board Committee“, „Full Board of Management“ nebo „Supervisory Board“ Akzo Nobel. Správní rada též rozhodovala o rozdělení zisků a dividend, jakož i o jmenování, odměňování a propouštění (bod 173 odůvodnění rozhodnutí).

- 14 Akzo Nobel Chemicals SpA, jíž bylo určeno oznámení námitek z důvodu podezření na její účast na protiprávní činnosti týkající se španělského trhu cholinchloridu, nebylo určeno rozhodnutí, neboť Komise považovala předložené důkazy za nedostačující k prokázání její odpovědnosti (bodu odůvodnění 176 rozhodnutí).
- 15 Výše pokut byla stanovena Komisí na základě jejich pokynů o metodě stanovování pokut uložených podle s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3), jakož i jejího sdělení o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4).
- 16 Za účelem určení výchozí částky pokut Komise oznámila, že za účelem zohlednění rozdílů mezi jejich skutečnými hospodářskými schopnostmi vážně narušit hospodářskou soutěž přistoupí k rozdílnému zacházení s dotčenými společnostmi. S ohledem na skutečnost, že protiprávní jednání bylo zahájeno na světové úrovni s účastí severoamerických společností, jež zejména souhlasily s odchodem z evropského trhu, měla Komise za to, že je třeba vycházet ze světových tržních podílů podniků, které se protiprávního jednání účastnily, pro určení významu každého z nich (body 200 a 201 odůvodnění rozhodnutí).
- 17 Na základě světových podílů na trhu v roce 1997 Komise zařadila žalobkyně do třetí kategorie s podílem na trhu ve výši 12 %. Za účelem zajištění dostatečně odrazujícího účinku Komise s ohledem na obrat Akzo Nobel v roce 2003 (13 miliard eur) vynásovala výchozí částku pokuty koeficientem 1,5.

- 18 Dále Komise zvýšila výchozí částku o 10 % za každý celý rok protiprávního jednání a o 5 % za každé další období trvající šest či více měsíců, ale méně než jeden rok. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání trvalo přinejmenším pět let a jedenáct měsíců (od 13. října 1992 do 30. září 1998), Komise zvýšila výchozí částky o 55 %. Základní částka pokuty uložená společně a nerozdílně žalobkyním tedy byla stanovena ve výši 29,99 milionů eur.
- 19 Ohledně použití sdělení o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod ve vztahu k žalobkyním, Komise zdůraznila význam dobrovolného sdělení ze dne 8. ledna 2002 týkajícího se pěti setkání na evropské úrovni. Komise tak podle bodu 233 odůvodnění rozhodnutí mohla sestavit důkaz o rozsahu a délce trvání protiprávního jednání na evropské úrovni. Žalobkyně mimoto nezpochybnily věcnou správnost skutkových zjištění učiněných Komisí. Komise tedy měla za to, že žalobkyním lze snížit o 30 % pokutu, která by jim jinak byla uložena (body 233 až 236 odůvodnění rozhodnutí).
- 20 Na konci správního řízení byla pokuta uložená žalobkyním stanovena ve výši 20,99 milionů eur.

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 21 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 2. března 2005 podaly žalobkyně projednávanou žalobu.

22 Návrhy došlými kanceláři Soudu dne 25. února 2005 (zapsaný do rejstříku pod číslem T-111/05) a dne 1. března 2005 (zapsaný do rejstříku pod číslem T-101/05), podaly UCB a BASF, kterým bylo rozhodnutí rovněž určeno, žaloby proti uvedenému rozhodnutí.

23 Usnesením ze dne 7. září 2006 předseda druhého senátu Soudu po vyslechnutí účastnic řízení rozhodl o spojení věcí T-101/05, T-111/05, jakož i projednávané věci, pro účely ústní části řízení a rozsudku, v souladu s článkem 50 jednacího řádu Soudu.

24 Na základě zprávy soudce zpravodaje Soud rozhodl zahájit ústní část řízení a v rámci organizačních procesních opatření položil účastnicím řízení písemné otázky.

25 Po vyslechnutí účastnic řízení k tomuto bodu Soud rozsudkem ve věcech T-101/05 a T-111/05 rozhodl o oddělení projednávané věci od věcí T-101/05 a T-111/05 pro účely rozsudku v souladu s článkem 50 jednacího řádu.

26 Žalobkyně navrhují, aby Soud:

– zrušil rozhodnutí;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

27 Komise navrhuje, aby Soud:

- zamítnul žalobu jako nepřijatelnou či zjevně neopodstatněnou, pokud jde o Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals;
- zamítnul žalobu ve zbývajících částech;
- uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

28 Žalobkyně vznášejí tři žalobní důvody vycházející zprvu z nesprávného přičtení společné a nerozdílné odpovědnosti Akzo Nobel, zadruhé z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 v rozsahu, v jakém výše pokuty přesahuje o 10 % obrát Akzo Nobel Functional Chemicals dosažený v roce 2003 a zatřetí z porušení povinnosti odůvodnění ohledně přičtení společné a nerozdílné odpovědnosti Akzo Nobel.

1. K přípustnosti žaloby, pokud jde o Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals

Argumenty účastníků řízení

29 Podle Komise žaloba, jež musí být analyzována jako pět samostatných žalob, neobsahuje žalobní důvody, které by mohly odůvodnit zrušení rozhodnutí či snížení

výše pokuty ve vztahu k Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals. Žaloba proto není ohledně uvedených tří žalobkyň v souladu s článkem 21 statutu Soudního dvora ani s článkem 44 jednacího řádu Soudu. V každém případě by žaloba měla být ve vztahu k uvedeným žalobkyním zamítnuta jako zjevně postrádající právní opodstatnění.

- 30 Žalobkyně mají za to, že žaloba je ohledně Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals přípustná. Zdůrazňují, že žaloba splňuje podmínky článku 21 statutu Soudního dvora a článku 44 jednacího řádu Soudu, a uvádějí, že možnost zrušení rozhodnutí odůvodňuje právní zájem na podání žaloby.

Závěry Soudu

- 31 Bez dalšího je třeba poukázat na to, že vzhledem k tomu, že se jedná o jednu a tutéž žalobu, která je přípustná ve vztahu k Akzo Nobel a Akzo Nobel Functional Chemicals, není namístě přezkoumávat námitku vznesenou Komisí (viz v tomto smyslu a podobně rozsudek Soudního dvora ze dne 24. března 1993, CIRFS a další v. Komise, C-313/90, Recueil, s. I-1125, body 30 a 31).

- 32 V tomto ohledu argument předložený Komisí v průběhu jednání, podle kterého se posouzení uvedené v předchozím bodu použije pouze v případě, že z rozhodnutí o zrušení mají prospěch všechny osoby bez ohledu na to, zda podaly žalobu, nepostačuje k tomu, aby učinil přezkum dotčené námitky nezbytným. Ačkoli je pravda, že ze zrušení rozhodnutí, kterým byly uloženy pokuty několika entitám podle článku 81 ES, nemohou mít prospěch entity, které žalobu nepodaly (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 14. září 1999, Komise v. AssiDomän Kraft Products a další, C-310/97 P, Recueil, s. I-5363, bod 63), nebo jejichž žaloba je nepřípustná,

nemění to nic na tom, že Komise nevysvětlila, jak by případné zrušení rozhodnutí na základě žalobních důvodů uvedených v bodě 30 výše mohlo prospět Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals. Ostatně sama Komise v duplice tvrdí, že s ohledem na žalobní důvody vznesené v žalobě se případné zrušení může týkat pouze odpovědnosti hlavní společnosti ze skupiny či výše pokuty uložené Akzo Nobel Functional Chemicals. Krom toho i za předpokladu, že by Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals nebyly aktivně legitimovány, měl by Soud nicméně přezkoumat žalobu v plném rozsahu. Za těchto podmínek důvody týkající se hospodárnosti řízení odůvodňují nepřezkoumání námítky nepřípustnosti vznesené Komisí.

K věci samé

2. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného přičtení společné a nerozdílné odpovědnosti Akzo Nobel

Argumenty účastnic řízení

33 Žalobkyně mají za to, že Komise se dopustila právního omylu, když uložila pokutu společně a nerozdílně Akzo Nobel, hlavní společnosti skupiny, která přímo či nepřímo drží 100 % kapitálu svých dceřiných společností. Organizační a právní strukturu skupiny Akzo Nobel popisují následujícím způsobem. Organizační struktura sestává z obecného ústředí (Akzo Nobel NV), obchodních jednotek a podjednotek. Činnost skupiny je přitom organizována tak, že jedna obchodní jednotka či podjednotka uskutečňuje činnosti prováděné několika dceřinými společnostmi Akzo Nobel, například podjednotka methylaminů a cholinchloridu zahrnuje činnost prováděnou několika dceřinými společnostmi Akzo Nobel. Právní struktura zahrnuje Akzo Nobel jako hlavní společnost skupiny, jakož i více než 1 000 právních subjektů

přímo, či nepřímo 100 % vlastněných uvedenou společností. Uvedené právní subjekty by měly být považovány za držitele portfolia vykonávající obchodní činnost řízenou obchodními jednotkami a podjednotkami. V projednávané věci jsou Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals a Akzo Nobel Functional Chemicals majiteli zejména činnosti vykonávané obchodní podjednotkou methylaminů a cholinchloridu. Z toho vyplývá, že organizační a právní struktura skupiny Akzo Nobel jsou paralelní.

34 Uvedená skupina tedy z organizačního hlediska obsahuje dvě úrovně: obecné ústředí odpovědné za strategické záležitosti (hlavní investice, finance, právní věci, lidské zdroje) a 20 obchodních jednotek na přímo podřízené úrovni. Každá jednotka má generálního ředitele, řídicí tým, oddělení všeobecných služeb, jakož i osoby odpovědné za provozní řízení. Pokud ředitelství jednotky dodržuje strategické finanční cíle stanovené a schválené Akzo Nobel, je naprosto autonomní a vázané pouze „business principles“ (základní hodnoty obchodního světa, jako je podnikatelský duch, osobní integrita, společenská odpovědnost atd.) a „corporate directives“ (směrnice podniku v oblasti právních a daňových věcí, lidských zdrojů, zdraví, bezpečnosti a životního prostředí atd.) použitelnými na celou skupinu Akzo Nobel. Každá jednotka je rozdělena na podjednotky s řídicími orgány. V projednávané věci byla obchodní činnost v oblasti cholinchloridu prováděna Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Functional Chemicals a Akzo Nobel Chemicals SpA.

35 Právě obchodní jednotky a podjednotky pověřené v dotčené oblasti určovaly nezávisle na Akzo Nobel politiku, strategii a obchodní operace. Neznamená to však, že uvedené jednotky či podjednotky disponovaly stejnou rozhodovací pravomocí ohledně dceřiných společností. Nelze mít totiž za to, že každá obchodní jednotka a podjednotka určovala obchodní politiku jednotlivých dceřiných společností.

36 Podle analýzy judikatury provedené Akzo Nobel se rozhodující vliv, který musí mateřská společnost uplatňovat, aby jí mohla být přičítána odpovědnost za jednání její dceřiné společnosti, musí týkat obchodní politiky *stricto sensu* posledně uvedené. Komise tedy musí prokázat zaprvé možnost mateřské společnosti vykonávat řídicí pravomoc do té míry, že zbaví svoji dceřinou společnost jakékoli nezávislosti v hlavních směrech její obchodní činnosti, a zadruhé skutečnost, že tuto pravomoc vykonávala.

37 Žalobkyně nicméně uvádějí, že z judikatury vyplývá předpoklad, že 100% vlastněná dceřiná společnost uplatňuje pokyny vydané mateřskou společností. Za těchto podmínek, aby byla Komise v takovém případě povinna činit odpovědnou pouze dceřinou společnost, musela by tato určovat svoji obchodní politiku z velké části sama. Pokud by tato okolnost byla prokázána, Komisi by znovu příslušelo prokázat, že mateřská společnost v konkrétním případě skutečně vykonávala rozhodující vliv. Z toho vyplývá, že jednotková organizace, jakou má skupina Akzo Nobel, sama o sobě není dostatečná k tomu, aby prokázání skutečné účasti mateřské společnosti bylo nadbytečné. Krom toho Akzo Nobel uvádí, že Komise, v rámci své rozhodovací praxe, a soudy Společenství vždy k podepření dotčeného předpokladu používají skutkové okolnosti.

38 Dceřiné společnosti Akzo Nobel určují svoji obchodní politiku z velké části samy, přičemž každá má vlastní rozhodovací orgán. Vzhledem k tomu, že Akzo Nobel nevykonává žádnou obchodní činnost a nevyrabí ani nedistribuuje žádný výrobek, nedisponuje vůči svým dceřiným společnostem žádnou řídicí pravomocí do té míry, aby je mohla zbavit jakékoli skutečné nezávislosti při určování jejich tržního nasměrování. Akzo Nobel jednoduše definuje obecnou makroekonomickou strategii skupiny, aniž by si nárokovala úlohu ve vztahu k čistě obchodním rozhodnutím. Rozhodnutí o prodejních cenách a jejich zvyšování jsou v zásadě přijímána v rámci jednotlivých dceřiných společností řediteli marketingu dotčených výrobků. Akzo Nobel se tedy

zabývala výhradně základními strategickými otázkami (finance, právní věci, pravidla a politiky v oblasti zdraví, bezpečnosti, životního prostředí atd.), což vylučuje otázky obchodní politiky. Odpovědnost za otázky obchodní politiky tedy přísluší obchodním jednotkám a podjednotkám, včetně všech provozních dceřiných společností skupiny.

39 Interní mezinárodní časopis vydávaný Akzo Nobel velmi podrobně objasňuje vnitřní strukturu dceřiných společností. Tato struktura by přitom nebyla užitečná, kdyby obchodní politika byla určována správní radou Akzo Nobel. Žádná mateřská společnost vlastní veškerý kapitál své dceřiné společnosti ji přece nenechá působit bez kontroly. Akzo Nobel tedy určuje politiky a pravidla v oblasti zdraví, bezpečnosti, životního prostředí, identity společnosti a kolektivních smluv, které musí dceřiné společnosti dodržovat. Tento druh kontroly přitom nelze přirovnat ke kontrole obchodní politiky *stricto sensu* dceřiných společností.

40 Každá dceřiná společnost dotčená v tomto řízení má mimoto vlastní správní radu, přičemž obchodní politika (stanovení cen, distribuce) je určována na úrovni obchodních jednotek a podjednotek odpovědných za dotčené výrobky. Obrat dosažený v odvětví cholinchloridu je uveden v účetnictví Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Functional Chemicals a Akzo Nobel Chemicals SpA.

41 Hlavním úkolem ředitele marketingu cholinchloridu, jak naznačuje název jeho pozice, je sestavit návrh plánu prodeje, pokud jde o množství, ceny, škálu výrobků a marketingovou strategii. Neexistence listinných důkazů na podporu souhrnu skutkových tvrzení nesnižuje hodnotu důkazů předložených Akzo Nobel, zejména s ohledem na skutečnost, že předložila početné důkazy v průběhu správního řízení.

42 Vzhledem k tomu, že dotčený předpoklad byl na základě výše uvedeného vyvrácen, mají žalobkyně za to, že by teze Komise byla správná, kdyby Akzo Nobel udělovala pokyny ohledně stanovení cen a rozdělení trhu cholinchloridu. Mateřská společnost s více než 1 000 právními subjekty přitom nemůže skutečně udělovat pokyny ve věci cenové politiky či obchodního jednání, byť pouze jediné ze svých dceřiných společností. Komise neprokázala, že Akzo Nobel věděla o protiprávním jednání, že se jej přímo účastnila ani že v tomto směru udělovala pokyny svým dceřiným společnostem. Skutečnosti, na kterých se zakládá rozhodnutí za účelem přičtení odpovědnosti za protiprávní jednání společně a nerozdílně Akzo Nobel, se netýkaly obchodní politiky *stricto sensu* dceřiných společností. Vzhledem k tomu, že žalobkyně prokázaly, že podjednotka methyaminů a cholinchloridu požívala přinejmenším vysoké úrovně obchodní nezávislosti, měla by Komise prokázat, že Akzo Nobel vykonávala rozhodující vliv na obchodní politiku ostatních žalobkyň nebo na obchodní podjednotku methyaminů a cholinchloridu. Komise přitom tuto povinnost nesplnila, neboť Akzo Nobel neměla žádný důvod vykonávat takový vliv.

43 V tomto kontextu není vůbec relevantní hledat fyzickou či právnickou osobu, která jmenuje místopředsedy skupiny, ředitele a další významné osoby podjednotky methyaminů a cholinchloridu a které musejí poslední jmenovaní podávat zprávy. Klíčovou otázkou je, zda Akzo Nobel vykonávala určující kontrolu obchodní politiky svých dceřiných společností nebo této obchodní podjednotky. Právě tak by mohlo být namítnuto, že rozhodnutí mělo být určeno podjednotce methyaminů a cholinchloridu.

44 Žalobkyně poznamenávají, že kdyby měly být všechny právní subjekty odvětví cholinchloridu považovány za jedinou hospodářskou jednotku, nebyl by žádný důvod vyloučit Akzo Nobel Chemicals z okruhu těch, kterým bylo rozhodnutí určeno, jen proto, že Komise nedisponovala dostatečnými důkazy k prokázání její odpovědnosti. Mimoto je uvedené vyloučení v rozporu s tvrzením Komise, podle kterého představuje Akzo Nobel jedinou vazbu mezi výrobou cholinchloridu v Itálii a výrobou cholinchloridu v Nizozemsku.

45 Žalobkyně zdůrazňují, že Akzo Nobel nikdy nevystupovala jako jediná osoba jednající s Komisí v průběhu správního řízení. Krom toho všechny žalobkyně udělily zvláštní mandát advokátům, kteří je zastupují.

46 S ohledem na výše uvedené úvahy a s ohledem na to, že kromě vlastnictví veškerého kapitálu jsou skutečnosti, o které se opřela Komise, buď irelevantní, nebo nesprávné, dospěla Akzo Nobel k závěru, že předpoklad týkající se odpovědnosti hlavní společnosti skupiny byl vyvrácen. Vzhledem k tomu, že Komise nepředložila žádný důkaz prokazující, že Akzo Nobel vykonávala rozhodující vliv na obchodní politiku svých dceřiných společností, by měl být tento žalobní důvod přijat.

47 Komise zdůrazňuje, že podle judikatury lze mít za to, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na dceřinou společnost, jestliže jednání posledně uvedené podstatně podléhá pokynům, které jsou jí určeny, tedy jestliže mateřská společnost vymezuje hlavní směry strategie a obchodních operací své dceřiné společnosti. Za účelem toho, aby Komise mohla určit své rozhodnutí o uložení pokuty mateřské společnosti, judikatura nepožaduje, aby mateřská společnost udělovala dceřiné společnosti pokyny dopustit se protiprávního jednání. Pro určení společné a nerozdílné odpovědnosti tedy stačí, aby mateřská společnost vykonávala rozhodující vliv na obecnou obchodní politiku svých dceřiných společností, aniž by Komise musela prokázat, že mateřská společnost věděla o protiprávním jednání nebo že se jej přímo účastnila.

48 Z judikatury vyplývá, že pro vyvrácení uvedeného předpokladu je třeba, aby buď mateřská společnost nemohla rozhodujícím způsobem ovlivňovat obchodní politiku své dceřiné společnosti, nebo dceřiná společnost byla skutečně nezávislá. V důsledku toho je třeba právně dostačujícím způsobem prokázat, že mateřská společnost

nemohla vykonávat nebo že skutečně nevykonávala rozhodující vliv na hlavní směry strategie a obchodních operací své dceřiné společnosti bez ohledu na to, že vlastnila 100 % jejího kapitálu. Naopak nestačí prokázat, že dceřiná společnost vykonávala svoji činnost z velké části sama a že měla vlastní správní radu, přičemž tento důkaz stejně nebyl v projednávané věci předložen.

49 Žalobkyně nemohou tvrdit, že vyvrátily předpoklad k tíži Akzo Nobel prostřednictvím skutečností uvedených jako odpověď na oznámení námitek ani nemohou napadnout legalitu rozhodnutí na základě dokumentů, které nebyly předloženy v průběhu správního řízení.

50 Ať je tomu jakkoli, důkazy předložené žalobkyněmi nejsou dostačující k vyvrácení předpokladu k tíži Akzo Nobel. Žalobkyně totiž nevymezily právní subjekty, které jmenují místopředsedy skupiny, ředitele obchodních jednotek, ani osoby či subjekty, na nichž jsou závislí uvedení místopředsedové. Komise má za to, že může oprávněně předpokládat, že místopředsedové skupiny jsou jmenováni společností Akzo Nobel, které musejí podávat zprávy o své činnosti.

51 Žalobkyně v žalobě uvedly, že obchodní politika dceřiných společností není přijímána posledně uvedenými, ale obchodními jednotkami a podjednotkami, přičemž ředitelství Akzo Nobel odpovídá za jejich koordinaci a orientaci. Skutečnost, že žalující dceřiné společnosti mají správní radu, nezbytně neznamená, že zcela nezávisle přijímají základní obchodní rozhodnutí týkající se výroby a uvádění na trh cholinchloridu. Jejich příslušnost k obchodní podjednotce methyaminů a cholinchloridu, která disponuje řídicími orgány, svědčí o opaku. S ohledem na tvrzení žalobkyň, podle kterého musí ředitelství jednotlivých obchodních podjednotek podávat zprávy ředitelství obchodní jednotky, Komise předpokládá, že ředitelství jednot-

livých obchodních jednotek musí dále podávat zprávy ředitelství Akzo Nobel. Byla to právě tato povinnost, co odůvodnilo kvalifikaci skupiny Akzo Nobel jako „hospodářské jednotky“. I za předpokladu, že ředitel marketingu obchodní podjednotky cholinchloridu rozhoduje o cenách výrobků zcela nezávisle, výše uvedené potvrzuje neexistenci nezávislosti dceřiných společností skupiny a nevyklučuje rozhodující vliv ze strany Akzo Nobel.

52 Mimoto má Komise za to, že argument žalobkyně, podle kterého měla Komise určit rozhodnutí obchodní podjednotce methyloaminů a cholinchloridu, musí být zamítnut na základě skutečnosti, že uvedená podjednotka není právním subjektem, neboť jedinými právními subjekty jsou dceřiné společnosti náležející do skupiny koordinované Akzo Nobel. Uvedené právní subjekty nemohou uniknout své odpovědnosti z toho prostého důvodu, že jsou strukturovány do jednotek bez právní subjektivity. Nadto skutečnost, že Akzo Nobel je jediným akcionářem svých dceřiných společností, jí již pojmově uděluje pravomoc kontrolovat hlavní směry jejich činnosti.

53 Krom toho dokumenty předložené žalobkyněmi jednoduše prokazují, že běžná obchodní rozhodnutí týkající se cholinchloridu jsou přijímána členy ředitelství obchodní podjednotky methyloaminů a cholinchloridu, bez uvedení totožnosti osob, které uvedené členy jmenují a zaměstnávají. Žalobkyně tedy nevyvrátily předpoklad odpovědnosti Akzo Nobel.

54 V každém případě je odpovědnost Akzo Nobel odůvodněna na základě dalších skutečností, než je předpoklad týkající se vlastnictví 100 % kapitálu jejích dceřiných společností. Na základě programů řízení je totiž prokázáno, že všechny projekty obchodní jednotky vyžadující investice musejí v závislosti na velikosti dotčené investice být schváleny řídicím výborem, správní radou nebo „Supervisory Board“ Akzo Nobel. Úloha Akzo Nobel ve jmenování ředitelů jednotlivých obchodních jednotek, jakož i její administrativní úkoly prokazují, že s obchodními jednotkami funguje jako jediná hospodářská jednotka. Obchodní nezávislost se netýká pouze rozhodnutí druhotného významu jako například denního prodeje, ale též důležitějších rozhod-

nutí, jako jmenování ředitelů, stanovení obchodních cílů a volby investic. Subjektem rozhodujícím o uvedených otázkách je přitom Akzo Nobel.

55 Skutečnost, že Akzo Nobel, Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals nevykonávají žádnou obchodní činnost potvrzuje rovněž závěr, podle kterého žádný z uvedených právních subjektů nemůže být sám o sobě považován za samostatný hospodářský subjekt.

56 Akzo Nobel je mimo jiné jedinou majetkovou vazbou mezi činnostmi odvětví cholinchloridu v Itálii a činnostmi odvětví cholinchloridu v Nizozemsku. Toto zjištění vůbec není v rozporu s tím, že rozhodnutí nebylo určeno Akzo Nobel Chemicals SpA. Komise totiž nedisponovala důkazy účasti uvedeného subjektu na protiprávním jednání. Nadto posledně jmenovaná nebyla řídicí společností odpovědná za jednání přímo zúčastněných entit. V každém případě Komise nebyla povinna přičíst odpovědnost všem právním subjektům tvořícím dohromady podnik. Společné zastoupení žalobkyň je rovněž skutečností hovořící ve prospěch analýzy provedené Komisí.

Závěry Soudu

– Úvodní poznámky k přičitatelnosti protiprávního jednání dceřiné společnosti její mateřské společnosti

57 Je třeba především připomenout, že pojem „podnik“ ve smyslu článku 81 ES zahrnuje hospodářské entity, z nichž každá je tvořena jednotnou organizací osobních,

hmotných a nehmotných prvků, která dlouhodobě sleduje určitý hospodářský cíl a může přispívat ke spáchání protiprávního jednání uvedeného v daném ustanovení (viz rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 54 a citovaná judikatura).

58 Skutečností, která opravňuje Komisi k určení rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti skupiny společností, tedy není ani vztah mezi mateřskou a dceřinou společností, kdy dochází k podněcování k protiprávnímu jednání, a tím spíše ani účast mateřské společnosti na uvedeném protiprávním jednání, ale to, že tvoří jediný podnik ve výše uvedeném smyslu. Je totiž třeba připomenout, že právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže uznává, že jednotlivé společnosti náležející to téže skupiny tvoří jednu hospodářskou entitu, a tedy podnik ve smyslu článku 81 ES a článku 82 ES, jestliže dotčené společnosti neurčují své jednání na trhu samostatně (rozsudek Soudu ze dne 30. září 2003, Michelin v. Komise, T-203/01, Recueil, s. II-4071, bod 290).

59 Rovněž je třeba poznamenat, že pro účely uplatnění a výkonu rozhodnutí Komise v oblasti práva hospodářské soutěže je nezbytné označit jako osobu, jíž je rozhodnutí určeno, entitu s právní subjektivitou (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 20. dubna 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, zvaný „PVC II“, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Recueil, s. II-931, bod 978).

60 V konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, která se dopustila protiprávního jednání, existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 1983, AEG v. Komise, 107/82, Recueil, s. 3151, bod 50, a rozsudek PVC II, bod 59 výše, body 961 a 984), a že tedy tvoří jediný podnik ve smyslu článku 81 ES (rozsudek Soudu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 59). Přísluší tedy mateřské společnosti napadající před soudem Společenství rozhodnutí Komise,

kterým jí byla uložena pokuta za jednání, jehož se dopustila její dceřiná společnost, vyvrátit uvedenou domněnku předložením důkazů, které mohou prokázat nezávislost její dceřiné společnosti (rozsudek Soudu ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 136; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne dvůr 16. listopadu 2000, Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, C-286/98 P, Recueil, s. I-9925, dále jen „rozsudek Stora“, bod 29).

61 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že ačkoli je pravda, že Soudní dvůr v bodech 28 a 29 rozsudku Stora, bod 60 výše, uvedl kromě vlastnictví 100 % kapitálu dceřiné společnosti další okolnosti jako nezpochybněný vliv vykonávaného mateřskou společností na obchodní politiku její dceřiné společnosti a společné zastoupení obou společností v průběhu správního řízení, nemění to nic na tom, že uvedené okolnosti Soudní dvůr uvedl pouze s cílem popsat souhrn skutečností, na kterých Soud založil své úvahy, za účelem učinění závěru, že Soud nezaložil své rozhodnutí výhradně na vlastnictví veškerého kapitálu dceřiné společnosti její mateřskou společností. Skutečnost, že Soudní dvůr potvrdil posouzení Soudu v této věci, tudíž nemůže mít za následek změnu zásady zakotvené v bodě 50 rozsudku AEG v. Komise, bod 60 výše.

62 Za těchto podmínek postačí k závěru, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na obchodní politiku své dceřiné společnosti, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Komise následně může činit mateřskou společností společně a nerozdílně odpovědnou za zaplacení pokuty uložené její dceřiné společnosti, s výjimkou situace, že uvedená společnost prokáže, že její dceřiná společnost v podstatě neuplatňuje pokyny, které jí dává, a tedy jedná na trhu nezávisle.

63 Rovněž je v rámci těchto úvodních poznámek třeba přezkoumat ústřední argument písemností žalobkyň, podle kterého se vliv mateřské společnosti předpokládá

daný na základě vlastnictví veškerého kapitálu její dceřiné společnosti vztahuje na její obchodní politiku *stricto sensu* (viz bod 36 výše). Do této politiky podle žalobkyně spadá například distribuční a cenová strategie. Mateřská společnost tedy podle tohoto argumentu může vyvrátit uvedený předpoklad tím, že prokáže, že je to dceřiná společnost, kdo řídí uvedené zvláštní aspekty své obchodní politiky, aniž by v tomto ohledu dostávala pokyny.

64 Je tedy třeba uvést, že v rámci analýzy existence jediné hospodářské entity mezi několika společnostmi, které náleží do jedné skupiny, soud Společenství zkoumal, zda mateřská společnost mohla ovlivňovat cenovou politiku (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 14. července 1972, *ICI v. Komise*, 48/69, Recueil, s. 619, bod 137, a *Geigy v. Komise*, 52/69, Recueil, s. 787, bod 45), výrobní činnost a distribuci (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 6. března 1974, *Istituto Chemioterapico Italiano a Commercial Solvents v. Komise*, 6/73 a 7/73, Recueil, s. 223, body 37 a 39 až 41), prodejní cíle, hrubé obchodní marže, prodejní náklady, „cash flow“, zásoby a marketing (rozsudek Soudu ze dne 12. ledna 1995, *Viho v. Komise*, T-102/92, Recueil, s. II-17, bod 48). Nelze z toho nicméně vyvodit, že pod pojem „obchodní politika dceřiné společnosti“ spadají pro účely uplatnění článků 81 ES a 82 ES ve vztahu k mateřské společnosti pouze uvedené aspekty.

65 Z uvedené judikatury ve spojení s úvahami uvedenými v bodech 57 a 58 výše naopak vyplývá, že přísluší mateřské společnosti předložit k posouzení Soudu veškeré důkazy, které se týkají hospodářských a právních organizačních vazeb mezi její dceřinou společností a jí samotnou a o kterých se domnívá, že prokazují, že tvoří jedinou hospodářskou entitu. Z toho rovněž vyplývá, že Soud musí při posouzení zohlednit souhrn důkazů předložených účastníky řízení, jejichž povaha a význam se může lišit, podle charakteristických rysů každého projednávaného případu.

66 S ohledem na tyto úvahy je třeba ověřit, zda Akzo Nobel a její dceřiné společnosti, kterým bylo rozhodnutí určeno, tvoří jedinou hospodářskou entitu.

— K existenci jediné hospodářské entity mezi Akzo Nobel a jejími dceřinými společnostmi, kterým bylo určeno rozhodnutí

- 67 V projednávané věci nebylo účastnicemi řízení zpochybněno, že Akzo Nobel přímo, či nepřímo vlastní 100 % kapitálu svých dceřiných společností, jimž bylo určeno rozhodnutí. Akzo Nobel tedy na základě výše uvedených úvah přísluší prokázat, že uvedené dceřiné společnosti nezávisle určují svoji obchodní politiku, takže s ní netvoří jedinou hospodářskou entitu, a tedy jediný podnik ve smyslu článku 81 ES (viz bod 57 výše).
- 68 V tomto ohledu je třeba uvést, že programy řízení předložené Akzo Nobel v průběhu správního řízení (viz bod 13 výše) a stručně analyzované v bodě 173 odůvodnění rozhodnutí obsahují ve své úvodní části popis rozdělení pravomocí týkajících se rozhodovacích postupů v rámci Akzo Nobel ve čtrnácti oblastech.
- 69 Konkrétněji jde o strategii, provozní plán, investice, akvizice či převody, plány restrukturalizace, všeobecnou politiku fungování, finance, audit a účetnictví, lidské zdroje, právní věci, řízení rizik, technologii, životní prostředí, informatiku a oblast nazvanou „Různé“.
- 70 Je třeba upřesnit, že podle úvodní části programů řízení:

„Podrobné pravomoci a pokyny (pravděpodobně pro otázky neuvedené v programech řízení Akzo Nobel) jsou stanoveny ve zvláštních směrnicích anebo statutech

nebo jsou dohodnuty mezi řediteli jednotlivých obchodních jednotek či podjednotek a odpovědným členem rady.

Ohledně dceřiných společností, které nejsou přímo ani nepřímo zcela vlastněny Akzo Nobel, se toto rozdělení pravomocí uplatní celistvě v největším možném rozsahu.“

[Detailed authorities and instructions (possibly also for items not mentioned in the Akzo Nobel Authority Schedules) are laid down in separate directives and/or charters or are agreed upon between the BU/SU manager and the responsible Board Member.]

As to subsidiaries not wholly owned by Akzo Nobel, either directly or indirectly, this allocation of authorities shall be integrally enforced as much as possible.]

71 Mimoto je třeba přezkoumat několik prvků programů řízení, v tomto případě strategii, investice, všeobecnou politiku fungování, audit a účetnictví, lidské zdroje a právní věci.

72 Ohledně strategie vyplývá z programů řízení, že každá obchodní jednotka či podjednotky připravuje a předkládá svůj strategický plán [důvěrné]¹ Akzo Nobel k vyjádření, jež ho následně podrobí přezkumu [důvěrné] v rámci směrnic určených správní radou Akzo Nobel, která v rámci [důvěrné], rozhoduje o hlavních strategických krocích.

1 Skryté důvěrné údaje.

- 73 Vypracování provozního plánu jednotlivých obchodních jednotek vyžaduje konzultaci [důvěrné] Akzo Nobel, jež dále předkládá každou otázku správě Akzo Nobel k rozhodnutí v rámci směrnic a cílů skupiny.
- 74 Pokud jde o investice (včetně pronájmů, leasingu, převodů či akvizic nehmotných aktiv), disponuje každá obchodní jednotka či podjednotka rozhodovací pravomocí, ale v mezích předem dohodnutých s [důvěrné] Akzo Nobel. Posledně uvedená rozhoduje o projektech s hodnotou nižší než [důvěrné] eur vzhledem k tomu, že tato pravomoc byla udělena [důvěrné], [důvěrné] nebo [důvěrné], podle níž se uvedená hodnota pohybuje mezi 2,5 a 10, 10 a 20 nebo přesahuje 20 milionů eur.
- 75 Ohledně všeobecných politik fungování, [důvěrné] Akzo Nobel předkládá návrh týkající se jednoho odvětví činnosti, a to je [důvěrné] v rámci [důvěrné], jež rozhoduje.
- 76 V oblasti auditu a účetnictví je třeba poznamenat, že každá obchodní jednotka či podjednotka pravidelně hlásí výsledky, přičemž [důvěrné] Akzo Nobel, [důvěrné] a [důvěrné] pravidelně přezkoumávají výkon na úrovni jednotek (nebo podjednotek) a skupiny.
- 77 Pokud jde o lidské zdroje obchodních jednotek či podjednotek, přísluší jim předkládat návrhy na významné organizační změny [důvěrné] Akzo Nobel za účelem schválení organizačních konceptů, přičemž konečné rozhodnutí je vyhrazeno [důvěrné] Akzo Nobel. Je třeba upřesnit, že v případě nesouladu návrhů s organizačními koncepty, přísluší konečné rozhodnutí [důvěrné] Akzo Nobel.

- 78 Pokud jde o právní věci, je třeba poznamenat, že ohledně významných smluv v oblasti know-how, patentů, ochranných známek, spolupráce na výzkumu a strategických koalic, předkládá každá jednotka či podjednotka své návrhy [důvěrné] Akzo Nobel, jež naopak v závislosti na hodnotě transakce, radí [důvěrné], [důvěrné] nebo [důvěrné], jimž přísluší rozhodnout. Pravomoci jsou rozděleny podobně ve vztahu k významným dlouhodobým zásobovacím smlouvám, podle délky jejich trvání a finančních závazků, jež s sebou nesou.
- 79 Ostatně z programů řízení vyplývá, že Akzo Nobel zasahuje prostřednictvím [důvěrné], [důvěrné], [důvěrné] nebo [důvěrné] do rozhodovacího postupu týkajícího se souhrnu dotčených oblastí (viz bod 69 výše).
- 80 Když byly ohledně tohoto bodu tázány v průběhu jednání, žalobkyně tvrdily, že programy řízení ilustrují rozdělení pravomocí v rámci skupiny Akzo Nobel, ale neprokazují skutečnost, že uvedené pravomoci byly v oblasti dotčeného protiprávního jednání skutečně vykonávány. Je však třeba konstatovat, že poslední uvedené tvrzení je irelevantní v tomto stadiu přezkumu, které je věnováno existenci vlivu ze strany Akzo Nobel na obchodní politiku jejich dceřiných společností, a nikoli tomu, zda Akzo Nobel zasahovala konkrétně v otázce dotčeného protiprávního jednání (viz bod 58 výše).
- 81 Ohledně organizačního vztahu mezi dceřinými společnostmi skupiny Akzo Nobel, jimž bylo určeno rozhodnutí, a obchodní podjednotkou methyloaminů a cholinchloridu, stačí uvést, že, jak zdůraznily žalobkyně (viz bod 33 výše), Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals a Akzo Nobel Functional Chemicals jsou „majiteli“ zejména činnosti vykonávané uvedenou podjednotkou. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí mohlo být určeno pouze subjektům s právní subjektivitou (viz bod

59 výše), které se ostatně přímo účastnily protiprávního jednání nebo jsou právními nástupci entit, který se jej účastnily (viz bod 11 výše), žalobkyně nemohou užitečně namítat, že Komise měla rozlišit mezi určováním politiky obchodních jednotek či podjednotek skupiny a určováním politiky dceřiných společností Akzo Nobel. V každém případě žalobkyně v bodech 16, 17 a 54 repliky upřesnily, že klíčovou otázkou bylo, zda mohly vyvrátit domněnku, podle které Akzo Nobel vykonávala rozhodující vliv buď na dotčenou obchodní podjednotku, nebo na své dceřiné společnosti, jimž bylo určeno rozhodnutí.

82 Za těchto podmínek je třeba učinit závěr, podobně jako v bodě 173 odůvodnění rozhodnutí, že příslušný personál a především správa Akzo Nobel významně zasahují do několika zásadních aspektů strategie dotčených dceřiných společností, když si vyhrazují konečné rozhodnutí ve vztahu k řadě oblastí určujících hlavní směry jejich tržní činnosti.

83 Argument, podle kterého rozhodnutí o prodejních cenách a jejich zvyšování jsou v zásadě přijímána v rámci jednotlivých dceřiných společností řediteli marketingu dotčených výrobků, a zejména ředitelem marketingu cholinchloridu (viz body 38 a 41 výše), nemůže uvedený závěr vyvrátit. To platí rovněž ohledně argumentů vycházejících z dvouúrovňové struktury skupiny Akzo Nobel, jejímž cílem bylo vyjmout obchodní politiku *stricto sensu* z kontroly Akzo Nobel (viz bod 38 výše). Jak totiž bylo uvedeno v bodě 58 výše, pro přičtení protiprávního jednání dceřiné společnosti její mateřské společnosti není nezbytné prokázat, že mateřská společnost ovlivňuje politiku své dceřiné společnosti v konkrétní oblasti, která byla předmětem protiprávního jednání, jež se v projednávané věci týkalo distribuce a ceny. Naproti tomu hospodářské a právní organizační vazby existující mezi mateřskou společností a její dceřinou společností mohou prokázat existenci vlivu první uvedené na strategii druhé uvedené, a tedy odůvodnit jejich posuzování jako jediné hospodářské entity.

84 Argument založený na existenci správních rad v rámci jednotlivých dceřiných společností (viz bod 40 výše) není přesvědčivý. Každá akciová společnost totiž má správní radu jmenovanou svými akcionáři v projednávané věci Akzo Nobel. Žalobkyně v tomto ohledu v bodě 45 repliky mimoto upřesnily, že místopředsedové skupiny (jež řídí obchodní jednotky) jsou po schválení příslušným členem správní rady Akzo Nobel jmenováni předsedy divizí chemických výrobků skupiny. Podávají zprávy předsedovi Akzo Nobel Chemicals, jenž naopak podává zprávy příslušnému členovi správní rady Akzo Nobel. Interní mezinárodní časopis vydávaný Akzo Nobel (viz bod 39 výše) mimoto uvádí, že místopředseda skupiny, který je v čele obchodní jednotky, zajišťuje hierarchickou kontrolu v jejím rámci.

85 I kdyby tedy úvahy žalobkyně týkající se důkazního břemene uvedené v bodě 37 výše byly správné, nemění to nic na tom, že nevyvrací předpoklad, podle kterého Akzo Nobel, mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu svých dceřiných společností, kterým bylo určeno rozhodnutí, vykonává rozhodující vliv na politiku posledně uvedených. Je tedy důvodné učinit závěr, že Akzo Nobel tvoří spolu s nimi podnik ve smyslu článku 81 ES, aniž je třeba ověřovat, zda Akzo Nobel vykonávala vliv na dotčené jednání. První žalobní důvod musí být v důsledku toho zamítnut.

K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003

Argumenty účastnic řízení

86 Žalobkyně uvádějí, že Komise uložením pokuty společně a nerozdílně Akzo Nobel Functional Chemicals porušila maximální výši 10 % obrátu uvedenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Vzhledem k tomu, že obrat dosažený Akzo Nobel Func-

tional Chemicals v roce 2003 byl 124,5 milionů eur, výše pokuty (20,99 milionů eur) uvedenou maximální výši přesáhla.

87 Vzhledem k tomu, že odpovědnost byla nesprávně přičtena Akzo Nobel, neexistuje v důsledku toho žádná hospodářská entita, která by mohla odůvodnit výpočet maximální výše 10 % na základě konsolidovaného obratu. Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Nederland se mimoto podle rozhodnutí měly přímo účastnit protiprávního jednání, aniž by Komise určila, která z nich vykonávala rozhodující vliv na ostatní.

88 Komise tvrdí, že maximální výši 10 % vypočetla na základě konsolidovaného obratu Akzo Nobel. Pojem „podnik“ má totiž stejný význam v nařízení č. 1/2003 a v článkách 81 ES a 82 ES. Přitom Akzo Nobel byla uznána odpovědnou z toho důvodu, že se svými dceřinými společnostmi, kterým bylo rozhodnutí určeno, tvořila podnik ve smyslu čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Komise se tudíž nedopustila omylu ve vztahu k výpočtu maximální výše.

89 I za předpokladu, že Komise neprávem přičetla Akzo Nobel společnou a nerozdílnou odpovědnost, nemění to zaprvé nic na tom, že žalobkyně nezaložily svůj druhý žalobní důvod na takovém omylu. Skutečnost, že jej takto rozvinuly poprvé až v replice, ve skutečnosti představuje nový a ve smyslu čl. 48 odst. 2 jednacího řádu nepřípustný žalobní důvod. Zadruhé žalobkyně nepožadovaly snížení výše pokuty v rámci výkonu Soudem pravomoci přezkumu v plné jurisdikci v případě, že by měl za to, že Komise neměla rozhodnutí určit Akzo Nobel. Zatřetí žalobkyně neuplatnily, že dceřiné společnosti Akzo Nobel netvořily podnik ve smyslu nařízení č. 1/2003.

Závěry Soudu

- 90 Je třeba poznamenat, že okolnost, podle které je několik společností společně a nerozdílně odpovědných za zaplacení pokuty z důvodu, že tvoří podnik ve smyslu článku 81 ES neznámá, ohledně uplatnění maximální výše stanovené v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, že povinnost každé z nich je omezena na 10 % obratu, kterého dosáhly za předchozí hospodářský rok. Maximální výše 10 % ve smyslu uvedeného ustanovení totiž musí být vypočtena na základě společného obratu všech společností tvořících jedinou hospodářskou entitu jednající jako podnik ve smyslu článku 81 ES, neboť pouze společný obrat společností tvořících dotčený podnik může být ukazatelem jeho velikosti a hospodářské síly (rozsudek HFB a další v. Komise, bod 57 výše, body 528 a 529).
- 91 S ohledem na úvahy vedoucí k zamítnutí prvního žalobního důvodu se tudíž Komise nedopustila omylu, když jako základ pro výpočet uvedené maximální výše použila konsolidovaný obrat Akzo Nobel. Druhý žalobní důvod tedy musí být zamítnut, aniž je třeba rozhodovat o námitce nepřípustnosti vznesené Komisí.

Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení povinnosti odůvodnění

Argumenty účastnic řízení

- 92 Žalobkyně namítají, že úvahy, které sledovala Komise za účelem určení odpovědnosti Akzo Nobel, byly založeny na nesprávných důvodech v tom smyslu, že skutečnosti uváděné k tomuto účelu jsou nedostačující a nevhodné pro učinění uvedeného

závěru. Nadto Komise nevysvětlila, proč uložila Akzo Nobel Functional Chemicals pokutu přesahující o 10 % její obrat. Tyto vady činí odůvodnění rozhodnutí nedostatečným, ba i neexistujícím, což samo o sobě odůvodňuje zrušení rozhodnutí.

- 93 Komise napadá opodstatněnost uvedených argumentů. Rozhodnutí totiž obsahuje jasné odůvodnění ohledně odpovědnosti Akzo Nobel vysvětlené v bodech 172 až 175 odůvodnění. Ohledně pokuty uložené Akzo Nobel Functional Chemicals má Komise za to, že není povinna odůvodňovat svůj výpočet, neboť prahová hodnota 10 % nebyla překročena. V každém případě rozhodnutí poskytnulo žalobkyním veškeré informace nezbytné pro podání jejich žaloby a uplatnění jejich argumentů. Třetí žalobní důvod tudíž musí být podle Komise rovněž zamítnut v plném rozsahu.

Závěry Soudu

- 94 Pokud jde o odůvodnění ohledně odpovědnosti Akzo Nobel, je třeba připomenout, že povinnost odůvodnění je podstatnou formální náležitostí, která musí být odlišena od otázky opodstatněnosti odůvodnění, která spadá pod legalitu aktu po meritorní stránce (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 22. března 2001, Francie v. Komise, C-17/99, Recueil, s. I-2481, bod 35 a citovaná judikatura).
- 95 V projednávané věci je třeba konstatovat, že část tohoto žalobního důvodu týkající se odpovědnosti Akzo Nobel se týká opodstatněnosti důvodů rozhodnutí, jejíž přezkum byl proveden v rámci prvního žalobního důvodu (viz body 67 až 85 výše). Ostatně v rozsahu, v jakém tato část žalobního důvodu nepředkládá ani nepodporuje tvrzení porušení podstatných procesních náležitostí, je zcela skutkově neopodstatněná.

- 96 Mimoto v rozsahu, v jakém se tento žalobní důvod týká obratu Akzo Nobel Functional Chemicals, jej nelze přijmout, protože vzhledem k nepřekročení prahové hodnoty obratu, jež může být legálně zohledněna (viz body 90 a 91 výše), nebyla Komise povinna zvláště odůvodnit výši pokuty uložené uvedené společnosti. Třetí žalobní důvod tedy musí být zamítnut.
- 97 Z výše uvedených úvah vyplývá, že žaloba musí být zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

- 98 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a žalobkyně neměly ve věci úspěch, je namístej poslední uvedeným uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

Soud (druhý senát)

rozhodl takto:

1) Žaloba se zamítá.

- 2) **Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV a Akzo Nobel Functional Chemicals BV se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Meij

Forwood

Papasavvas

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 12. prosince 2007.

Vedoucí soudní kanceláře

Zastupující předseda

E. Coulon

A. W. H. Meij

Obsah

Skutečnosti předcházející sporu a napadené rozhodnutí	II - 5055
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	II - 5061
Právní otázky	II - 5063
1. K přípustnosti žaloby, pokud jde o Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals	II - 5063
Argumenty účastnic řízení	II - 5063
Závěry Soudu	II - 5065
2. K věci samé	II - 5065
K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného přičtení společné a nerozdílné odpovědnosti Akzo Nobel	II - 5065
Argumenty účastnic řízení	II - 5073
Závěry Soudu	II - 5073
– Úvodní poznámky k přičitatelnosti protiprávního jednání dceřiné společnosti její mateřské společnosti	II - 5077
– K existenci jediné hospodářské entity mezi Akzo Nobel a jejími dceřinými společnostmi, kterým bylo určeno rozhodnutí	II - 5082
K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003	II - 5082
Argumenty účastnic řízení	II - 5082
Závěry Soudu	II - 5084
Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení povinnosti odůvodnění	II - 5084
Argumenty účastnic řízení	II - 5084
Závěry Soudu	II - 5085
K nákladům řízení	II - 5086
II - 5088	